

HØRINGSINNSPILL FRA PROFFENE I FORANDRINGSFABRIKKEN KUNNSKAPSSENTER TIL BFDs PROP. 1S (2022-2023)

Tusen takk for muligheten til å gi innspill til familiekomiteens behandling av Statsbudsjettet 2023. Innspillene som presenteres her, bygger på kunnskap fra barn i tjenestene nå, og barns prosessuelle rettigheter etter FNs barnekonvensjon.

Innspill 1: Gjennomgang av ny barnelov jf. FNs barnekonvensjon, vedtak nr. 637, 28. mai 2020, må følges godt opp

I Prop. 1S rapporterer Regjeringen at den delen av vedtaket som gjelder ny barnevernslov er fullført. Førrige familiekomite tok vedtaket sterkt på alvor og barns prosessuelle rettigheter ble tydeliggjort i ny barnevernslov. I ny barnelov er vedtaket ikke fulgt opp.

FF ber nå Familiekomiteen om å sikre like tydelige beskrivelser av barns prosessuelle rettigheter i ny barnelov: barns rett til informasjon, til å uttale seg fritt, til å få vite det før noe fortelles videre (sikre barns rett til respekt for sitt privatliv) og til at barnets mening er et sentralt moment når handlinger eller avgjørelser skal tas.

Barnerettighetene ble norsk lov da BK ble del av menneskerettsloven. Barnerettighetene skal brukes sammen med særlover. Oppsummerte erfaringer og råd fra barn i FF sine undersøkelser viser at selv om barn møter hyggelige og snille voksne i systemene laget for barn, skal det mye til for at barna forteller det viktige voksne trenger å vite for at barna skal få god hjelp. Heller ikke alle barn forteller til foreldre.

FFs erfaring er at veldig mange voksne virkelig ønsker å ivareta barns prosessuelle rettigheter, men at få kjenner til hvordan disse skal brukes sammen med særlovene. Et viktig skritt i riktig retning er at disse rettighetene tydelig beskrives i særlovene.

Proffene ber derfor komiteen om å:

- Be regjeringen om å følge opp vedtak nr. 637, 28. mai 2020, om å sikre barns prosessuelle rettigheter i FNs barnekonvensjon, i ny barnelov.
- Bruke ny barnevernslov § 1-4 som eksempel på hvordan barns rett til informasjon, til å få uttale seg fritt, til å få vite det og uttale seg før noe fortelles videre (barns rett til respekt for privatliv) og at barnets mening skal være et sentralt moment i vurderingen av barnets beste, kan stå i ny barnelov

Innspill 2: Sikre at alle utredninger, satsinger og tiltak for barn grunnleggende inkluderer kunnskap fra barn, kap. 854 og 840

Det følger av FNs barnekonvensjon artikkel 12 og Grunnloven § 104 at barn har rett til å uttale seg og bli hørt. Dette gjelder i saker som gjelder hvert enkelt barn, og ved handlinger og avgjørelser som gjelder barn som gruppe.

FNs barnekomité sier at barn skal kunne delta i utvikling av ny politikk, nye lover eller forebyggende planer. Det betyr at de må inkluderes i hele prosessen, og det skal være "en aktiv utveksling av synspunkter mellom barn og voksne".

Proffene ber derfor komiteen om å:

Be regjeringen om å inkludere et konkret krav i hver bestilling som gjelder barn fra BFD til Bufdir med underliggende etater og andre aktører om at tiltak, satsinger, handlingsplaner inneholder følgende:

- kunnskap direkte fra barn er en del av kunnskapsgrunnlaget
- barns prosessuelle rettigheter etter barnekonvensjonen sikres

Innspill 3: Støtter regjeringens ønske om å fase ut aktører som kan gå med større overskudd for å drive barneverninstitusjoner. kap. 854

En rapport fra Menon Economics (2020) viste at halvparten av pengene til de ca 50.000 barna i barnevernet i Norge, brukes på ca 1000 barn i institusjon. Dette hadde kanskje vært til å leve med, hvis vi hadde visst at institusjoner er et svært nyttig tiltak for barn i barnevernet. Ingen rapporter kan bekrefte dette, få barn får det bedre i institusjon.

I undersøkelser med barn i barneverninstitusjon har både ideelle, private og statlige institusjoner blitt trukket fram som enkeltteksempler på hva som er gode barnevernsinstitusjoner. Alle disse typene institusjon har også blitt nevnt som eksempel på institusjoner som ikke kjennes nyttige.

Noen svar fra barn går igjen:

- det må finnes mye færre institusjoner i Norge
- institusjoner som skal finnes, må være små enheter og i størst mulig grad ligge rundt i landet, nært der barna bor.
- institusjoner kan drives av organisasjoner, stiftelser, kommuner, flere kommuner sammen eller av private som ikke skal tjene penger på det
- institusjoner må ha avtaler som gjør at det blir forutsigbart for barna
- ingen barn må bo i enetiltak, hvis de ikke svært gjerne ønsker det selv
- institusjoner må ha lange turnuser for de fleste ansatte
- de ansatte må ha ulik utdanning og yrkesbakgrunn og gjerne egenerfaring

Proffene ber derfor komiteen om å:

- Sikre at alle norske barnevernsinstitusjoner er små enheter, med langsiktige avtaler, med medlevertturnus, der ingen barn må bo alene om de ikke selv ønsker det - og at de drives uten profitt

Innspill 4: Ny opptrappingsplan må inkludere tiltak som bygger på kunnskap fra barn om hvordan barn sier at de sikres beskyttelse.

Det er viktig at det kommer en ny opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. For at opptrappingsplanen skal bidra til at færre barn blir utsatt, må planen bygge bygge på kunnskap fra barn som er utsatt. Når Norge nå vet at fire av fem utsatte barn IKKE forteller om dette til noen i det offentlige, er dette svært alvorlig. Barn utsatt for vold eller overgrep mangler også informasjon om hva slags hjelp de kan få.

FF har i flere undersøkelser systematisk spurt barn og unge om hvorfor de ikke forteller om vold og overgrep, og her er det viktig kunnskap vi tenker Norge har gått glipp av. Hvis flere barn skal kunne fortelle trygt om vold og overgrep og bli beskyttet, må kunnskap direkte fra barn inn i opptrappingsplanen. Flere av tiltakene i forrige handlingsplan samsvarte ikke med det svarene fra barn sier at må til for å fortelle om

og bli beskyttet mot vold og overgrep. Og tiltakene har vært dårlig egnet til å avdekke vold og overgrep.

Barnekomiteen er tydelige på at barn utsatt for vold har sterke menneskerettigheter: barnas medvirkning bidrar til å beskytte dem, og at beskyttelse i sin tur er av avgjørende betydning for at de skal kunne delta i kampen mot vold. Retten til å bli hørt begynner allerede mens barna er små og ekstra sårbare for vold. Barn må oppfordres til å gi uttrykk for sine synspunkter, som så må tillegges behørig vekt, og dette må være obligatorisk på ethvert stadium av beskyttelsesprosessen. (...) Komiteen understreker videre at det er viktig at barn deltar i arbeidet med å utarbeide forebyggende strategier generelt.

Proffene ber derfor komiteen om at:

Ny opptrappingsplan inkluderer tiltak som bygger på oppsummerte erfaringer og råd fra grupper av barn utsatt for vold og/eller overgrep om hva de vet skal til for at de skal sikres best mulig beskyttelse.

Innspill 5: Forslaget om å opprette et nytt forsknings- og innovasjonsprogram om utsatte barn og unge, må ha et kunnskapsgrunnlag som inkluderer oppsummerte erfaringer og råd direkte fra barn og forskning der barn er informanter (kap. 840)

I statsbudsjettet står det "Flere barn og unge får likevel ikkje den hjelpa dei treng". Dette samsvarer med oppsummerte erfaringer og råd fra barn i hjelpetjenestene, som viser at altfor mange barn ikke får trygg og nyttig hjelp, altså ikke får treffsikre tiltak. For å sikre at et nytt forsknings- og innovasjonsprogram om utsatte barn og unge kan bidra til flere treffsikre tiltak, må det ha nok barn og unge som informanter.

GK nr 14 i barnekonvensjonen: når hensynet til et stort antall barn står på spill, må statsinstitusjonene finne måter å høre synspunktene til et representativt utvalg av barn på, og ta tilbørlig hensyn til deres meninger ved planlegging av tiltak eller gjør lovgivende beslutninger som direkte eller indirekte angår gruppen, for å sikre at alle grupper av barn er dekket

Proffene ber komiteen om at:

Det nye programmet for forskning og innovasjon vektlegger sterkt at ulike grupper utsatte barn og unge får en viktig stemme når treffsikre tiltak skal utvikles. Med dette mener vi barn som lever i familier med dårlig råd, barn utsatt for omsorgssvikt, vold eller overgrep.